

REPUBLIKA E KOSOVËS
ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM

Nr. i Dokumentit: 22.20.1-2012-08

RAPORTI I AUDITIMIT
PËR PASQYRAT FINANCIARE TË KOMUNËS SË NOVOBËRDËS
PËR VITIN E PËRFUNDUAR MË 31 DHJETOR 2012

Prishtinë, Qershor 2013

Zyra e Auditorit të Përgjithshëm (ZAP) kryen auditime të rregullsisë si dhe ato të performancës. Auditori i Përgjithshëm, Lage Olofsson, është kreu i ZAP-it që ka të punësuar rreth 140 anëtarë të stafit. Auditori i Përgjithshëm dhe ZAP janë të pavarur dhe që certifikon rreth 90 Pasqyra Vjetore Financiare për çdo vit, derisa ndërmarrin forma të tjera të auditimit.

Misioni ynë është që të kontribuojmë në menaxhim të shëndoshë financiar në administratë publike. Ne do të kryejmë auditime cilësore në përputhje me standardet e njohura ndërkombëtare të auditimit të sektorit publik dhe praktikat e mira evropiane. Ne do të ndërtojmë besim në shpenzimin e fondeve publike. Ne do të luajmë një rol aktiv në sigurimin e interesit të taksapaguesve dhe palëve tjerë të interesit në rritjen e llogaridhënies publike.

Raportet e nxjerra nga ZAP në mënyrë direkte promovojnë llogaridhënien pasi që ato ofrojnë bazë për ti mbajtur llogaridhënës menaxherët e organizatave individuale buxhetore.

Auditori i Përgjithshëm ka vendosur për opinionin e auditimit dhe raportin mbi Pasqyrat Vjetore Financiare të Komunës së Novobërdës në konsultim me Ndhimës Auditorin e Përgjithshëm, Qerkin Morina, i cili ka bërë mbikëqyrjen e auditimit.

Opinionin dhe raportin e nxjerrë janë rezultat i auditimit të kryer nën menaxhimin e Drejtorit të Auditimit, Florim Beqiri mbështetur nga Ramadan Gashi (Udhëheqës i ekipit), Enver Ramadani, dhe Qëndresa Sogjeva.

TABELA E PËRMBAJTJES

Përmbledhje e përgjithshme.....	4
1 Fushëveprimi dhe metodologjia e auditimit.....	6
2 Pasqyrat vjetore financiare.....	8
3 Rekomandimet e vitit paraprak	10
4 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli	11
5 Sistemi i auditimit të brendshëm	23
6 Konkluzioni i përgjithshëm	25
Shtojca I: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZAP	26
Shtojca II: Rekomandimet e vitit paraprak.....	28

Përmbledhje e përgjithshme

Hyrje

Ky raport përmbledh çështjet kryesore që dalin nga auditimi ynë i Pasqyrave Vjetore Financiare (PVF-të) për vitin 2012 për Komunën e Novobërdës. Unë do të doja të falënderoja Kryetarin e Komunës dhe stafin e tij për ndihmën e tyre gjatë procesit të auditimit.

Ekzaminimi i PVF për vitin 2012 ishte ndërmarrë në përputhje me Standardet e njohura Ndërkombëtare të Auditimit të Sektorit Publik (SNISA) të nxjerra nga INTOSAI. Qasja jonë ka përfshirë testet dhe procedurat për të cilat ne menduam se ishin të nevojshme për të arritur në një opinion lidhur me PVF.

Auditimi ynë është fokusuar në:

- PVF;
- Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin e Brendshëm (duke përfshirë menaxhimin dhe ekzekutimin e buxhetit); dhe
- Sistemin e Auditimit të Brendshëm.

Opinion

Auditori i Përgjithshëm (AP) i raporton Kuvendit për opinionin e tij në formatin e përcaktuar në nën kapitullin 2.3 – Opinion i Auditimit. Shtojca I shpjegon llojet e ndryshme të opinionëve të aplikuara nga ana e ZAP. Raporti i AP-së përfshin një opinion për vërtetësinë dhe drejtësinë e PVF.

Opinion i AP-së:

Sipas Sipas opinionit tonë Pasqyrat Vjetore Financiare *prezantojnë një pamje të drejtë dhe të vërtetë në të gjitha aspektet materiale.*

Si *Theksim i çështjes* Regjistri i Pasurive Fikse ende nuk është plotësisht i besueshëm. Regjistri i pasurive fikse nuk ka ndikim në ndonjëren prej 2 Pasqyrave Vjetore Financiare (Pranimet dhe Pagesat e Parasë së Gatshme dhe Krahësimin e Buxhetit dhe Shumat Aktuale), në pajtim me IPSAS në bazë të kontabilitetit të parasë së gatshme. **(SNISA: 400 Opinion i Pakualifikuar me Theksim të Çështjes).**

Konkluzioni i përgjithshëm

Puna e ndërmarrë nga ana e ZAP për të përfunduar auditimin e vitit 2012 është pasqyrim i drejtpërdrejtë i cilësisë së mjedisit të kontrollit të brendshëm të implementuar nga menaxhmenti. Konkluzioni ynë i përgjithshëm është se:

Ne ishim në gjendje të marrim siguri në funksionimin efektiv të kontrolleve menaxheriale në një numër fushash, por gjithashtu kemi identifikuar edhe dobësi në disa fusha të rëndësishme të menaxhimit financiar. Dobësitë në detaje, janë të shpjeguara më poshtë.

Rekomandimet e auditimit kanë për qëllim të mbështesin Komunën e Novobërdës në përmirësimin e kontrolleve financiare dhe rritjen e aspekteve tjera të aktivitetit operacional. Konkluzioni ynë i përgjithshëm është se nevojiten veprime të mëtejme për të adresuar disa rekomandime të rëndësishme nga viti i kaluar.

Kemi diskutuar cilësinë e raportimit financiar të Komunës së Novobërdës dhe të gjeturat e tona të detajuara të auditimit në lidhje me Pasqyrat Vjetore Financiare, Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin dhe Llogaridhënien e Menaxhmentit si dhe Auditimin e Brendshëm në pjesën kryesore të këtij raporti.

Rekomandimet tona kryesore për Kryetarin e Komunës janë si në vijim:

Pasqyrat vjetore financiare

- Me rastin e hartimit të PVF, informatat e kërkuara mbi pasuritë të prezantohen dhe shpalosen drejtë dhe në pajtim me Rregullën Financiare Nr. 07/2011.

Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli

- Kryetari i Komunës kishte bërë përpjekje për të adresuar rekomandimet tona, por nuk ka arritë që at t'i adresoj plotësisht. Ne rekomandojmë se menaxhmenti duhet t'i trajtoj rekomandimet e auditimit në mënyrë më të vendosur;
- Komuna duhet ta përgatitë një planifikim të bazuar në analiza të mirëfillta sipas të gjitha bazave reale, si dhe të nxjerrë politika të qarta me mekanizmat e duhur se si të inkasohen borxhet e mbetura nga vitet paraprake nga tatimi në pronë;
- Te Investimet Kapitale dhe Mallrat dhe Shërbimet, duhet të shtohen kontrollet tek kontrollet e prokurimit (respektimi i kritreve të vendosura në dosjen e tenderit gjatë vlersimit të ofertave), të mos nënshkruhen kontrata pa siguruar paraprakisht fondet e mjaftueshme, si dhe të kryhen pagesat e mbetura nga viti 2011;
- Rregullat dhe kërkesat e Ligjit mbi Shërbimin Civil duhet të aplikohen në të gjitha procedurat e personelit;

-
- Te kategoria e Subvencioneve kemi vërejtur se rregullorja e nxjerrë nga kryetari i komunës për subvencione ishte nxjerrë së voni dhe ndarja e subvencioneve gjatë vitit ishte përcjellë me shumë mangësi. Ne presim që aprovimi i rregullores do të përmirësoj këtë fushë të shpenzimeve. Se çdo përfitues të jetë i kompletuar me dokumentacion, të përcaktuar me Rregullore, si dhe të sjellë raporte mbi shpenzimet e mjeteve të përfituara; dhe
  - Komuna nuk ka arritur që të vendosë kontrole të brendshme funksionale për menaxhimin e pasurive, sepse pasuritë e komunës nuk ishin regjistruar sipas kërkesave të UA 21/2009. Pas caktimit të zyrtarit për pasuri, ne presim se do të ndodhin përmirësime të dukshme në këtë fushë, duke regjistruar gjithë pasurinë në regjistrat e Komunës.

Sistemi i auditimit të brendshëm

- Kryetari i Komunës të adresoj të gjitha rekomandimet e auditimit brendshëm dhe të jashtëm, të përcjella me plane detaje të veprimit dhe me afate caktuara kohore në implementimin e tyre.

Përgjigje nga menaxhmenti

Menaxhmenti është pajtuar me të gjitha të gjeturat tona të auditimit dhe janë zotuar se do ti adresojnë rekomandimet tona.

1 Fushëveprimi dhe metodologjia e auditimit

Është përgjegjësi e Komunës së Novobërdës të përgatis PVF sipas Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit për Sektorin Publik (SNKSP) për “Raportimin Financiar në bazë të Kontabilitetit të Parasë së Gatshme”. Zyra e Auditorit të Përgjithshëm është përgjegjëse për kryerjen e auditimit të rregullsisë që përfshin ekzaminimin dhe vlerësimin e PVF dhe të dhënave tjera financiare si dhe dhënien e opinioneve:

- Nëse PVF japin një pamje të drejtë dhe të vërtetë të llogarive dhe çështjeve financiare për periudhën e auditimit;
- Nëse të dhënat financiare, sistemet dhe transaksionet janë në pajtim me ligjet dhe rregulloret në fuqi;
- Për përshtatshmërinë e funksioneve të kontrollit të brendshëm dhe të auditimit të brendshëm; dhe
- Për të gjitha çështjet të cilat dalin apo kanë të bëjnë me auditimin.

Puna e ndërmarrë e auditimit ka reflektuar vlerësimin e rrezikut tonë të auditimit për Komunën e Novobërdës. Ne kemi konsideruar të kuptuarit tonë për organizatën, deri në çfarë mase mund të mbështetemi në kontrollet menaxheriale dhe nivelin e testimit të hollësishëm të kërkuar gjatë përcaktimit të testimeve të përgjithshme, e që janë të nevojshme për të siguruar nivelin e nevojshëm të dëshmive për të mbështetur opinionin e Auditorit të Përgjithshëm.

Seksionet e mëposhtme ofrojnë një përmbledhje më të detajuar të të gjeturave tona të auditimit me theks të veçantë në vëzhgimet dhe rekomandimet në çdo fushë të rishikimit.

Një vlerësim i përgjigjeve të Menaxhmentit ndaj rekomandimeve të bëra në vitin 2011 mund të gjendet në Shtojcën II.

Ne kemi përfshirë të gjeturat e rëndësishme dhe të tjera më pak të rëndësishme, që dalin nga auditimi ynë. Për plotësinë ne kemi përfshirë çështjet e identifikuara gjatë auditimit të 9 mujorit aty ku ishte relevante. Të gjeturat tona janë definuar si:

Të rëndësishme - Çështjet kryesore për vëmendjen e atyre që janë të ngarkuar me qeverisje dhe menaxhmenti i lartë e që mund të ketë potencial të rezultojë në një dobësi materiale në kontrollet e brendshme; dhe

Të tjera - Dobësitë e identifikuara në auditimin tonë, ku veprimi do të ofrojë potencialin për përmirësime në efikasitet dhe efektivitet të kontrolleve të brendshme.

Procedurat tona kanë përfshirë një rishikim të kontrolleve të brendshme dhe sistemeve të kontabilitetit dhe procedurat vetëm deri në atë masë që konsiderohet e nevojshme për kryerjen efektive të auditimit. Të gjeturat e auditimit nuk duhet të konsiderohen sikur përfaqësojnë një deklaratë gjithëpërfshirëse të të gjitha dobësive të cilat ekzistojnë, apo edhe të gjitha përmirësimet që mund të bëhen në sistemet dhe procedurat që kanë funksionuar.

---

2 Pasqyrat vjetore financiare

Rishikimi ynë i PVF merr parasysh pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë dhe saktësinë e informatave të regjistruara në pasqyrat financiare. Ne gjithashtu e konsiderojmë deklaratën e bërë nga ZKA dhe Zyrtari Kryesor Financiar, kur draft PVF-të të dorëzohen në Qeveri.

Deklarata në lidhje me prezantimin e PVF përfshin një numër të pohimeve për sa i përket pajtueshmërisë me kornizën raportuese dhe cilësinë e informacionit në kuadër të pasqyrave vjetore financiare. Një numër i pikëve në deklaratë kanë për qëllim të ofrojnë siguri për Qeverinë se të gjitha informatat relevante janë ofruar për të siguruar se mund të ndërmerret një auditim gjithëpërfshirës.

2.1 Pajtueshmëria me kornizën raportuese

Konkluzioni i përgjithshëm

PVF ishin përgaditur në pajtim me kërkesat e Rregullës Financiare nr. 07/2011, dhe SNKSP “Raportimi Financiar në bazë të Kontabilitetit të Parasë së Gatshme” ku është përdorur formati standard i raportimit, përveç çështjes së pasurive ku e kemi trajtuar tek kapitulli cilësia dhe saktësia e informatave.

Përshkrimi

PVF duhet të jenë në përputhje me kornizën e caktuara raportuese. Ne kemi konstatuar se:

- PVF janë përgatitur brenda kornizës kohore dhe janë dorëzuar në MF;
- PVF janë nënshkruar nga Zyrtari Kryesor Administrativ (Kryetari i Komunës) dhe Zyrtari Kryesor Financiar;
- PVF janë pranuar në gjuhën shqipe dhe serbe;
- PVF janë përgatitur në kopje fizike dhe elektronike; dhe
- Komuna ka përgatitur dhe ka dorëzuar raporte të rregullta tremujore tek Ministri i MF gjatë vitit 2012.

2.2 Cilësia dhe saktësia e informatave të prezantuara në pasqyrat vjetore financiare

Konkluzioni i përgjithshëm

PVF, përveç shpalosjes së plotë të pasurive me vlerën nën 1,000€, ishin përgatitur në pajtim me kërkesat e Rregullës Financiare nr. 07/2011, dhe SNKSP “Raportimi Financiar në bazë të Kontabilitetit të Parasë së Gatshme” ku është përdorur formati standard i raportimit.

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

1. Çështja - Procesi i hartimit të Pasqyrave Vjetore Financiare - Prioriteti i rëndësishëm

E gjetura Neni 16, shpalosja e pasurive nuk ishte e plotë dhe e saktë. Pasuritë e shpalosura në PVF i përkasin vetëm 6 mujorit të parë të vitit, ndërsa në pjesën e dytë vitit nuk janë regjistruar fare.

Rreziku Mos regjistimi i të gjitha pasurive që janë në posedim të Komunës rrit rrezikun që pasuritë t’i nënshtrohen humbjeve dhe keqpërdorimit, si dhe ndikon në një pasqyrim të pa saktë të pasurive financiare në PVF.

Rekomandimi 1 Kryetari i Komunës duhet të siguroj që të gjitha pasuritë të regjistrohen në regjistrin e brendshëm të pasurive dhe prezantohen drejtë në PVF, në pajtim me kërkesat e ligjeve dhe rregulloreve.

2.3 Opinioni i Auditimit

Sipas Sipas opinionit tonë Pasqyrat Vjetore Financiare prezantojnë një pamje të drejtë dhe të vërtetë në të gjitha aspektet materiale.

Si *Theksim i çështjes* Regjistri i Pasurive Fikse ende nuk është plotësisht i besueshëm. Regjistri i pasurive fikse nuk ka ndikim në ndonjëren prej 2 Pasqyrave Vjetore Financiare (Pranimet dhe Pagesat e Parasë së Gatshme dhe Krahësimin e Buxhetit dhe Shumat Aktuale), në pajtim me IPSAS në bazë të kontabilitetit të parasë së gatshme. **(SNISA: 400 Opinioni i Pakualifikuar me Theksim të Çështjes)**

---

3 Rekomandimet e vitit paraprak

Konkluzioni i përgjithshëm

Kryetari i Komunës kishte trajtuar me kujdes rekomandimet e dhëna në vitin e kaluar dhe ne vlerësojmë këtë përkushtim, por mbetet sfidë edhe më tutje adresimi i plotë i rekomandimeve të dhëna.

Përshkrimi

Raporti ynë i auditimit për PVF të vitit 2011 për Komunën e Novobërdës ka rezultuar me katër (4) rekomandime. Komuna e Novobërdës kishte përgatitur një Plan Veprimi, duke përcaktuar qartë afatet kohore për adresimin e rekomandimeve.

Megjithatë, në fund të auditimit tonë për 2012, dy (2) rekomandime ishte adresuar plotësisht; një (1) ishte adresuar pjesërisht apo në proces të adresimit dhe një (1) nuk është adresuar. Për një përshkrim më të plotë të rekomandimeve dhe se si janë adresuar ato, shih Shtojcën II në fund të këtij raporti.

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

2. Çështja - Adresimi i rekomandimeve nga viti paraprak – Prioriteti i rëndësishëm

E gjetura	Komuna nuk ka arritë t'i adresojë dy nga katër rekomandimet e dhëna në vitin e kaluar.
Rreziku	Mos adresimi i plotë i gjitha rekomandimeve është tregues se dobësitë nga viti i kaluar mund të vazhdojnë të jenë prezente edhe më tej.
Rekomandimi 2	Kryetari i Komunës duhet të forcoj kontrollet dhe llogaridhënen e stafit të ngarkuar me zbatimin e rekomandimeve.

---

4 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli

4.1 Hyrje

Qasja jonë e auditimit është fokusuar në të kuptuarit dhe vlerësimin e veprimeve të ndërmarra nga menaxhmenti për të siguruar menaxhim financiar dhe kontroll efektiv. Për sisteme individuale financiare, ne kërkojmë të identifikojmë nivelin në të cilin operojnë kontrollet aktuale. Ne konsiderojmë se kontrollet nuk janë të dizajnuara mirë, nuk janë zbatuar siç është planifikuar dhe nuk funksionojnë në mënyrë efektive. Kjo kërkon një vlerësim të strukturave, proceseve dhe linjat e llogaridhënies të prezantuara nga menaxhmenti.

4.2 Planifikimi dhe realizimi i buxhetit

Konkluzioni i përgjithshëm

Menaxhmenti i Komunës në vitet në vijim duhet më shumë vëmendje ti kushtojë planifikimit dhe realizimit të buxhetit. Përgatitja e planit të buxhetit të bëhet në bazë të vlerësimit të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës, si dhe të përmbaj objektiva të qarta dhe të realizueshme.

Përshkrimi

Ne kemi konsideruar burimin e fondeve buxhetore për Komunën e Novobardës, shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike dhe të hyrave të mbledhura. Kjo është theksuar në tabelat e mëposhtme.

Tabela 1. Burimet e fondeve buxhetore – realizimi ndaj buxhetit (Euro)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final ¹	2012 Shpenzimi	2011 Shpenzimi	2010 Shpenzimi
Burimet e Fondeve:	2,279,090	2,626,023	2,433,774	2,804,953	1,759,648
Granti i Qeverisë-Buxheti	2,212,690	2,362,691	2,202,927	2,706,801	1,726,356
Të bartura nga viti paraprak		65,770 ²	62,354	50,327	30,525
Të hyrat vetanake	66,400	130,996 ³	101,942	33,275	2,767
Donacionet Vendore	-	-	-	-	-
Donacionet e Jashtme	-	66,566	66,551	14,550	-

Tabela 1 tregon se ka ndryshim në mes buxhetit fillestar dhe atij final për 346,933€. Ky ndryshim i buxhetit ka ardhur si rezultat i të hyrave vetjake të bartura nga viti 2011 në vlerë prej 65,770€, të hyrat e realizuara më shumë se plani 64,596€, grantit qeveritar nga zyra e kryeministrit ndihmë komunave në vlerë prej 150,001€ dhe donacioneve të jashtme prej 66,566€.

¹ Buxheti Final – buxheti i aprovuar nga Kuvendi, i përshtatur gjatë vitit nga Ministria e Financave

² Të hyrat vetjake të pashpenzuara dhe të bartura nga viti i kaluar

³ Të hyrat vetjake të planifikuara

Tabela 2. Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike- realizimi kundrejt buxhetit (ne euro)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2012 Shpenzimi	2011 Shpenzimi	2010 Shpenzimi
Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike:	2,279,090	2,626,023	2,433,774	2,804,953	1,759,648
Pagat dhe Mëditjet	1,515,552	1,515,552	1,427,845	1,301,267	664,648
Mallrat dhe Shërbimet	157,333	245,006	229,633	175,338	138,000
Komunalit	30,348	44,348	44,142	33,086	28,000
Subvencionet dhe Transferet	47,917	47,917	46,843	30,259	15,000
Investimet Kapitale	527,940	773,200	685,311	1,265,003	914,000

Në përgjithësi, komuna ka treguar një performancë të mirë buxhetore. Buxheti në total është shpenzuar rreth 93%. Një trend më i dobët i shpenzimeve vërehet tek investimet kapitale, ku ato janë shpenzuar rreth 89%.

Tabela 3. Të hyrat vetanake komunale të planifikuara dhe të mbledhura (në euro)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2012 Realizimi	2011 Realizimi	2010 Realizimi
Të vetjake	66,400	130,996	168,810	99,000	43,000

Nëse krahasojmë planin e hyrave dhe realizimin, atëherë vërehet se për 37,814€, janë inkasuar të hyra më shumë sesa janë planifikuar. Ky është tregues që Komuna nuk ka bërë planifikim real të hyrave.

Komuna e Novobërdës duhet t'i kushtoj rëndësi më të madhe planifikimit të të hyrave.

4.3 Kërkesat e raportimit

Konkluzioni i përgjithshëm

Kërkesat e raportimit komuna i ka përmbushur dhe ka respektuar afatet e kërkuar. Ne e vlerësojmë si të mirë përgjigjen e menaxhmentit ndaj kërkesave të raportimit.

Përshkrim

Kërkesat e poshtë-shënuara Komuna e Novobërdës i ka nxjerr në pajtim me afatin kohor si:

- Kërkesa Buxhetore;
- Raportet tremujore, duke përfshirë pasqyrat financiare nëntë mujore me kohë;
- Draft Plani dhe Plani përfundimtar i prokurimit me kohë;
- Raportet mbi borxhet e dorëzuar në MF;
- Raportet mbi kontrollet e brendshme, duke përfshirë raportin e vetëvlerësimit; dhe
- Plani i Veprimit për implementimin e rekomandimeve.

4.4 Të hyrat (përfshirë të hyrat vetanake)

Konkluzion i përgjithshëm mbi të hyrat

Komuna e Novobërdës ka disa dobësi në menaxhimin e të hyrave, të cilat duhet të evitohen siç janë: mos kompletim i dosjeve të tatimpaguesve, planifikimi jo i mir i të hyrave, vonesat në deponimin e parave në bankë, janë disa nga mangësitë që e përcjellin Komunën e Novobërdës.

Përshkrimi

Komuna nuk ka çasjen e duhur në planifikimin e të hyrave. Në vitin 2011 kishte realizuar 99,000€, ndërsa për vitin 2012 kishte një plan fillestar të inkasoj 66,400€. Më vonë ky plan ishte korrigjuar në 130,996€, ndërsa ishte inkasuar shuma prej 168,810€. Prandaj, nga kjo shihet se planifikimi i të hyrave nuk ka kurrëfarë konsistence dhe bëhet pa ndonjë analizë të duhur. Tejkalimi i shifrave të planifikuara nuk duket të jetë rezultat i planifikimit të mirë.

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

3. Çështja - Mos bartje e dosjeve të tatimpaguesve - Prioriteti i rëndësishëm

E gjetura Kemi vërejtur se ende nuk është bërë bartja e dosjeve të tatimpaguesve të disa ish fshatrave të komunës së Gjilanit, që me decentralizim i janë bashkëngjitur Komunës së Novobërdës.

Rreziku Vonesat në kompletimin dhe transferimin e dosjeve të tatimpaguesve nga një njësi administrative në tjetrën, shkakton shmangien e pagesave të obligimeve ndaj shtetit dhe zvogëlon fondet e të hyrave vetjake të komunës.

Rekomandimi 3 Kryetari i Komunës duhet të merr masa të menjëhershme që në bashkëpunim me menaxhmentin e komunës së Gjilanit të zgjidhin problemin e pranim-dorëzimit të dosjeve për të gjithë obliguesit tatimor sipas kompetencave territoriale.

4. Çështja - Mosngarkimi i bizneseve me vendime - Prioriteti i rëndësishëm

E gjetura Gjatë vitit 2012 komuna nuk i ka ngarkuar fare bizneset me taksa për ushtrimin e afarizmit, siç parashihet me rregullore për tarifa, taksa, ngarkesa, edhe pse në këtë komunë operojnë mbi 65 biznese ekzistuese dhe që janë të regjistruar rishtazi.

Rreziku Mos respektimi i rregullores për taksa, ngarkesa dhe gjoba komunale ndikon drejtpërsdrejt në zvogëlimin e të hyrave vetjake komunale, si një nga burimet e financimit të komunës.

Rekomandimi 4 Kryetari i Komunës të siguroj zbatimin e rregullorja për tarifa, taksa, gjoba komunale nga data e miratimit në Kuvendin komunal.

5. Çështja - Vonesat e deponimit në bankë - Prioriteti tjetër

E gjetura Ne kemi vërejtur se ka vonesa të deponimit të parave në bankë, të inkasara nga hyrat vetjake. Paratë e inkasuara mbahen deri në një muaj e nuk dorëzohen në bankë.

Rreziku Duke qenë se nga vet natyra përdorimi i parasë përmban rreziqe të caktuara, mosdorëzimi i parave të inkasuara në bankë rrit rrezikun e humbjes dhe keqpërdorimit.

Rekomandimi 5 Kryetari i komunës të siguroj se gjitha paratë e inkasuara në afat ligjor të deponohen në bankë.

---

6. Çështja - Ngrakimi-shkarkimi me blloka- Prioriteti i rëndësishëm

E gjetura	Ne kemi vërejtur se me rastin e ngarkim-shkarkimit me bllok-dëftesa të zyrtarëve që inkasojnë të hyra deri në 10€, nuk ekziston një kontroll i duhur në procedurat e ngarkimit-shkarkimit. Nuk ka barazime mes zyrtarit që i pranon dhe atij që e ngarkon me bllok-dëftesa.
Rreziku	Mungesa e kontrolleve të duhura gjatë ngrakim-shkarkimit, rrit rrezikun që e keqpërdorimit me të hyra.
Rekomandimi 6	Kryetari i komunës të vendos një sistem të kontrolleve më të forta më rastin e ngarkim-shkarkimit me bllok-dëftesa respektivisht barazimet e rregullta në mes zyrtarëve.

4.5 Shpenzimet

Konkluzion i përgjithshëm mbi shpenzimet

Komuna formalisht ka të dizajnuara kontrolle të prokurimit në të gjitha fazat e procesit: prej inicimit të kërkesës deri te ekzekutimi i kontratës. Kontrollet në përgjithësi funksionojnë, por duhet edhe me tutje të përmirësohen në mënyrë që parregullsitë dhe mangësitë të reduktohen në nivelin minimal. Më poshtë në raport, janë paraqitur disa sosh.

Përshkrimi

Blerjet e realizuara nëpërmjet procedurave të prokurimit për vitin 2012 ishin në vlerë prej 463,082€. Ne kemi ekzaminuar 8 kontrata (lëndë) që kanë shkuar përmes procedurave të prokurimit dhe i kemi testuar pagesat lidhur më këto kontrata.

4.5.1 Prokurimi

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

7. Çështja - Hyrja në obligime pa mjete të zotuar - Prioriteti i rëndësishëm.

- E gjetura** Te lënda „Ndërtimi i stacioneve të pritjes së autobusëve“ në vlerë prej 37,257€, komuna nuk i kishte bërë pagesat për shkak të mungesës së zotimeve. Të gjitha pagesat është dashur të kryhen në fund të vitit 2011, ndërsa deri me tani është paguar shuma prej 24,384€, ndërsa borxhi i mbetur është 12,873€.
- Te kontrata për “Furnizime me material administrativ” e lidhur më 24.07.2012 me vlerë prej 10,556€ ,kemi vërejtur se zotimi i mjeteve është bërë me datën 19.11.2012 në vlerë prej 907€, po ashtu raportin e pranimin të mallit nuk e kishte nënshkruar një nga tre anëtarët sa ishin të emëruar.
- Te lënda „asfaltimi i rrugës në fshatin Jasenovik“ në vlerë 110,433€ organi mbikëqyrës i punëve ka dorëzuar raportin për situacionin përfundimtar për pages me 14.08.2012 në vlerë prej 29,833€, mirëpo ishte paguar vetëm 19,400€. Kjo ishte si pasojë e hyrjes në kontrata pa sigurimin e fondeve.
- Rreziku** Mos ekzekutimi i pagesave për punët e përfunduara në realizimin e projekteve kapitale është manifestuar me planifikim të dobët të buxhetit dhe hyrje në obligime pa mbulesë ndaj OE. Ky është tregues se komuna nuk ka nën kontroll aktivitetet prokuruese dhe harmonizimin e tyre me fondet buxhetore.
- Rekomandimi 7** Kryetari i Komunës duhet të forcoj kontrollet e prokurimit, kontrollet buxhetore dhe ato financiare në mënyrë që të kompletoj kontratat, si në aspektin e sigurimit të punëve/shërbimeve, ashtu edhe në aspektin e pagesave.

---

8. Çështja - Kontrollimi i evidencave të derivateve – Prioritet tjetër

- E gjetura** Komuna e Novoberdës ka në përdorim 13 automjete, por ne kemi vërejtur se zyrtarët nuk mbajnë evidenca të veçanta për secilin automjet mbi kërkesat e udhëtimit, shpenzimet e derivateve dhe kilometrat e kaluara.
- Rreziku** Mungesa e këtyre evidencave rritë rrezikun që automjetet të përdoren edhe për nevoja private si dhe derivatet të keqpërdoren edhe në mënyra tjera.
- Rekomandimi 8** Kryetari i Komunës duhet të mbajë evidenca të sakta apo kartelet të veçantë për secilin automjet, në pajtim me UA Nr. 3/2008 për përdorim të automjeteve qeveritare.

9. Çështja - Kontrollimi i nënshkrimeve në udhër për pagesë – Prioritet tjetër

- E gjetura** Urdhërpagesat nr. 65412397 të dt. 14/06/2012 në shumë 5,998€ dhe 65412482 të dt. 20/06/2012 në shumë prej 1,050€ nuk janë të nënshkruara nga zyrtari autorizues i thesarit. Në të njëjtat urdhëresa për pagesë zyrtari autorizues dhe zyrtari pranues nuk kanë nënshkruar raportin e pranimit.
- Rreziku** Mos nënshkrimi i urdhërpagesave nga personat e autorizuar rrit rrezikun që të bëhen pagesa pa pranuar mallin apo shërbimin, si kundërvlerë e pagesës.
- Rekomandimi 9** Kryetari i komunës të sigurojë forcimin e kontrollit në ekzekutimin e pagesave, duke respektuar Rregullën Financiare 02 të Thesarit për “Shpenzimin e parave publike”.

4.5.2 Kompensimet (pagat dhe mëditjet)

Përshkrimi

Buxheti i ndarë për paga dhe mëditje për vitin 2012 ishte 1,515,552€, ndërsa shpenzimet për periudhën janar-dhjetor ishin 1,427,845 apo 94%. Ne testuam 17 mostra për të vlerësuar nëse ato janë në pajtueshmëri me listat e pagave në sistemin e payrollit në MAP. Po ashtu, kemi krahasuar se pozitat e zyrtarëve dhe koeficientet a janë në pajtim me pagesat e kryera nga sistemi. Nuk kemi gjetje në fushat e ekzaminuara më lartë, por nga kjo fushë kemi identifikuar disa gjetje të përshkruara më poshtë.

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

10. Çështja - Mungesa e një regjistrit të shërbyesve civil – Prioriteti i vogël

- E gjetura** Mungesa e regjistrit elektronik të shërbyesve civil në komunë.
- Rreziku** Mungesa e regjistrit elektronik nuk ofron mbajtje të sakte të të dhënave për të punësuarit në pajtim me rregulloren Nr.03/2011.
- Rekomandimi 10** Kryetari i Komunës të siguroj krijimin e një regjistër elektronik të dosjeve të shërbyesve civil me të dhëna të nevojshme për gjithë zyrtarët.

11. Çështja - Mos azhurnim i dosjeve- Prioritet tjetër

- E gjetura** Azhurnimi jo i mirë i dosjeve, ku disa zyrtarëve ju mungon formulari i vlerësimit dhe formulari i pushimit vjetor, përshkrimi i vendit punës dhe ushtrimi i disa funksione nga një zyrtar, janë disa nga parregullsi që e kanë shoqëruar Komunën e Novobërdës.
- Rreziku** Mos përshkrimi i vendit të punëve të zyrtarëve, dhe azhurimi i dobët i dosjeve rritë rrezikun e humbjes së të dhënave mbi performancën e shërbyesve civil.
- Rekomandimi 11** Kryetari i komunës të siguroj që dosjet e zyrtarëve të jenë azhurnuar mirë, vlerësimi i punëtorëve të kryhet në mënyrë periodike dhe njëti të sistemohet në dosjen personale të zyrtarëve, si dhe secili ketë zyrtar të ketë përshkrim të qartë të vendit të punës.

12. Çështja - Ekzekutimi i pagës pas dorëheqjes së zyrtarit- Prioriteti i rëndësishëm.

- E gjetura** Kemi verejtur se një zyrtarit pas dorëheqjes nga puna, ju është ekzekutuar nga komuna një pagë mujore më shumë.
- Rreziku** Pagesa e bërë zyrtarit pas dorëheqjes ndikon në dëmtimin e buxhetit të komunës .
- Rekomandimi 12** Kryetari i Komunës të siguroj kontrolle adekuate gjatë ekzekutimit të pagave në shërbimin civil të Komunës dhe paga e ekzekutuar të kthehet në llogarinë e komunës nga ish-zyrtari.

4.5.3 Subvencionet dhe Transferet

Përshkrimi

Për subvencione dhe transfere për periudhën Janar-Dhjetor 2012, ishin buxhetuar 47,917€, ndërsa ishin shpenzuar 46,843€ apo 98%. Për të testuar rregullsinë e shpenzimeve nga kjo kategori, ne kemi përzgjedhur 18 mostra në vlerë prej 24,700€, dhe më poshtë kemi përshkruar gjetjet e auditimit. Në muajin nëntor 2012 Komuna ka aprovuar rregulloren e brendshme për ndarjen e subvencioneve dhe transfereve që përcaktojnë qartë kriteret që duhet t'i plotësojnë përfitueset.

Rekomandimet

Zbatimin e plotë të rregullores së brendshme për ndarjen e subvencioneve, dhe akteve të tjera në fuqi.

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

13. Çështja - Moskompletim i dokumentacionit - Prioritet tjetër

E gjetura Përfituesit nuk kanë kompletuar dokumentacionin e duhur, si: certifikatën për regjistrim biznesi, llogarinë bankare, letërnjoftimet dhe projektet e ofruara. Po ashtu, përfituesit nuk dorëzojnë raporte se mjetet e ndara nga kjo kategori janë shpenzuar në bazë të kërkesës dhe projekteve të ofruara.

Rreziku Mungesa e rregullores gjatë këtij viti fiskal ka rezultuar me dhënien e subvencioneve dhe ndarjen e tyre pa dokumentacion të kompletuar, dhe me mungesën e informatave kthyesë/raporteve mbi shpenzimet. Këto janë disa nga dobësitë që rrisin rrezikun se mjetet e ndara nga kategoria e subvencioneve nuk menaxhohen në mënyrën të duhur.

Rekomandimi 13 Kryetari i Komunës të siguroj se çdo përfitues të jetë i kompletuar me dokumentacion, të përcaktuar me Rregulloret, si dhe të sjellë raporte mbi shpenzimet e mjeteve të përfituara.

---

14. Çështja - Subvencionimi pa vendime përkatëse - Prioritet i rëndësishëm

- E gjetura** Gjatë auditimit kemi vërejtur se janë ekzekutuar pagesa për subvencione pa ndonjë bazë ligjore (vendime nga kuvendi komunal, kryetari i komunës, apo marrveshje në mes komunës dhe përfituesit).
- Rreziku** Mungesa e bazës ligjore për dhënien e subvencioneve, ndarja e tyre pa vendim përkatëse nga menaxhmenti rrisin rrezikun se mjetet e ndara nga kategoria e subvencioneve nuk menaxhohet në mënyrën të duhur.
- Rekomandimi 14** Kryetari i Komunës të siguroj se ndarja e subvencioneve të shoqërohet me vendim dhe arsyshmëri të qartë, për secilin përfitues.

4.6 Pasuritë

Konkluzioni i përgjithshëm mbi pasuritë

Komuna e Novobardës nuk siguron menaxhim efektiv të pasurive qeveritare, mbajtje të saktë të të dhënave të pasurisë, proces adekuat, efikas dhe transparent të mbajtjes së pasurive.

4.6.1 Pasuritë kapitale dhe jo-kapitale

Përshkrim

Gjatë fazës finale të auditimit ne kemi testuar menaxhimin e pasurive dhe kemi vërejtur se Komuna nuk ka regjistër të plotë pasurive. Megjithatë, një zhvillim pozitiv ka ndodhur së fundmi. Në muajin Nëntor 2012 komuna ka rekrutuar zyrtarin e pasurisë që do përkujdeset për regjistrimin dhe mbajtjen e pasurisë së Komunës.

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

15. Çështja - Mungesë e regjistrave të pasurisë - Prioritet i rëndësishëm

E gjetura Komuna nuk mban regjistër gjithëpërfshirës të pasurisë sipas U/A Nr. 21/2009, që don të thot se komuna nuk ka evidenca të plota mbi pronat, objektet dhe pajisjet.

Rreziku Mungesa e një regjistri përfundimtar të pasurive vështirëson edhe menaxhimin e komunë me pasuritë e saj. Për pasojë, kjo rritë rrezikun e keqpërdorimit, dëmtimit dhe humbjes së pasurisë.

Rekomandimi 15 Kryetari i Komunës duhet të merr masa që të hartoj një Regjistër gjithëpërfshirës, plotë dhe të saktë të pasurisë, si dhe të njëjtat t'i regjistroj sipas U/A Nr. 21/2009 si dhe t'i shpalos në pasqyrat vjetore financiare.

16. Çështja - Mos inventarizim i Pasurive – Prioritet i rëndësishëm

E gjetura Një Komision për inventarizimin e pasurisë ishte themeluar me datë 18.12.2012, mirëpo deri në kohën e auditimit, raporti për invenatrizim akoma nuk ishte finalizuar. Komuna gjithashtu nuk disponon të dhëna për inventarin nëpër shkolla fillore dhe të mesme.

Rreziku Në mungesë të evidencave të plota mbi pasuritë, nuk është e qartë se si komuna do të menaxhoj pasuritë e saj në mënyrë efektive.

Rekomandimi 16 Kryetari i Komunës të siguroj se kryerja e inventarizimit të pasurisë dhe futja e të dhënave në regjistër mbi ekzistencën faktike të pasurive, si në administratë komunale ashtu edhe inventarizimin nëpër shkolla fillore dhe të mesme, mbetet si një nga detyrat parësore të menaxhmentit.

4.7 Trajtimi i borxheve

Konkluzioni i përgjithshëm mbi trajtimin e borxheve

Obligimet e papaguara komuna nuk kishte arrit ti trajtoj si duhet, sepse në evidencat e saj gjinden disa borxhe të cilat janë evidentuar gjatë muajve të ndryshëm të vitit.

Përshkrim

Pasqyra e detyrimeve të papaguara ndaj furnizuesve në fund të vitit 2012, ishte në shumë prej 11,572€. Këto detyrime janë bartur për t'u paguar në vitin 2013, kryesisht këto detyrime i takojnë kategorisë mallra dhe shërbime.

Rekomandimet

Kryetari i Komunës të siguroj se obligimet e shpalosura për vitin 2012, të jenë prioritet i Komunës për ekzekutim në vitin 2013.

5 Sistemi i auditimit të brendshëm

Konkluzion i përgjithshëm mbi sistemin e auditimit të brendshëm

Kryerja e auditimeve të planifikuara që kanë rezultuar me gjetje të ndryshme dhe të përcjellura me rekomandime, i ka kontribuar përmirësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm të komunës në sektorët përkatës, por kërkohen angazhime shtesë në ofrimin e sigurtisë së kontrollit të brendshëm funksionon mirë.

Përshkrimi

Sistemi i auditimit të brendshëm është një pjesë kyçe e kontrollit të brendshëm dhe për shkak të rëndësisë së tij, ne po e prezantojmë këtu ndaras: fushëveprimin e punës së auditimit të brendshëm dhe aktivitetet e Komitetit të Auditimit.

Komuna e ka të themeluar NJAB, i cili ka hartuar planin strategjik dhe vjetor të auditimit për vitin 2012. NJAB për vitin 2012 ka planifikuar pesë auditime të rregullta dhe dy me kërkesë të kryetarit të komunës (ad-hoc), që janë:

- Qendra për punë sociale - (Fushëveprim; vitet 2010-2011);
- Zyra e tatimit në pronë, të hyrat (Fushëveprimi; viti 2011- Maj 2012);
- Zyra e prokurimit (Fushëveprimi; viti 2011 - Qershor 2012);
- Shpenzimet për subvencione (fushëveprimi; viti 2012);
- Auditimi i zyrës së personelit (fushëveprimi; viti 2012);
- Auditimi i petty keshit (fushëveprimi; viti 2012);
- Të hyrat vetjake (Fushëveprimi; viti 2012).

Komiteti i Auditimit është themeluar me vendim të kryetarit me datë 20.05.2012, në përbërje prej 3 anëtarësh. Gjatë këtij viti fiskal ky komitet ka mbajtur një takim, ku janë shqyrtuar raportet e NJAB për vitin 2011.

Të gjeturat dhe Rekomandimet

---

17. Çështja - Mospërcjellje e rekomandimeve-Prioriteti -I rëndësishëm

E gjetura Raportet e auditimit të brendshëm nuk janë përcjellur me plane të implementimit rekomandimeve për secilin raport.

Rreziku Mos përgatitja e një plan veprimi nga menaxhmenti për adresimin e rekomandimeve të dala nga NJAB-i rritë rrezikun që dobësitë e identifikuara të mos korrigjohen.

Rekomandimi 17 Kryetari i Komunës duhet të bëjë plan veprimi ku përcakton se se do të reagoj në gjetjet dhe rekomandimet e dhëna nga auditimi i brendshëm do të diskutohen dhe adresohen nga të gjitha nivelet e menaxhimit.

18. Çështja - Komiteti i auditimit- Prioriteti- Tjetër

E gjetura Ne kemi vërejtur se komiteti i auditimit nuk ka statut të aprovuar për kryerjen e detyrave të parapara me UA Nr.11/2010 mbi themelimin e komitetit të auditimit, dhe gjatë këtij viti ishte takuar vetëm njëherë për të shqyrtuar raportet e AB.

Rreziku Mos aprovimi i statutit, dhe mos shqyrtimi i raporteve të auditorit brendshëm për këtë vit fiskal, ndikon në mos adresimin e çështjeve me rëndësi të ngritura nga auditimi i brendshëm.

Rekomandimi 18 Kryetari i Komunës të siguroj që komiteti i auditimit të aprovoj statutin dhe të bëj një program pune ku do t'i specifikoj agjendat e punës dhe temat që do t'i trajtoj gjatë vitit.

---

6 Konkluzioni i përgjithshëm

Konkluzioni ynë është se Menaxhmenti i Komunës kishte dizajnuar sistem të kënaqshëm të kontrollit të brendshëm, por sistemi duhet në vazhdimësi të monitorohet për t'u siguruar se kontrollet e vendosura funksionojnë siç duhet.

Për t'i arritur përmirësimet e synuara, vëmendja e menaxhmentit duhet të jetë e fokusuar në çështjet si vijon:

PVF - komuna nuk kishte arritë që t'i shpalosë vlerën e saktë të pasurive në PVF, prandaj gjatë përgatitjes së PVF-ve duhet t'i merr për bazë rekomandimet tona dhe t'i hartoj në pajtim me kërkesat ligjore;

Menaxhmenti kishte bërë përpjekje për të adresuar rekomandimet tona, por nuk ka arritë që at t'i adresoj plotësisht. Ne mendojmë se menaxhmenti duhet t'i trajtoj rekomandimet e auditimit në mënyrë më të vendosur.

Të hyrat – komuna duhet ta përgatitë një planifikim të bazuar në analiza të mirëfillta sipas të gjitha bazave reale, si dhe të nxjerrë politika të qarta me mekanizmat e duhur se si të inkasohen borxhet e mbetura nga vitet paraprake nga tatimi në pronë.

Te Investimet Kapitale dhe Mallrat dhe Shërbimet, duhet të shtohen kontrollet tek kontrollet e prokurimit (respektimi i kritreve të vendosura në dosjen e tenderit gjatë vlersimit të ofertave), të mos nënshkruhen kontrata pa siguruar paraprakisht fondet e mjaftueshme, si dhe të kryhen pagesat e mbetura nga viti 2011.

Te kategoria e Subvencioneve kemi vërejtur se rregullorja e nxjerrë nga kryetari i komunës për subvencione ishte nxjerrë së voni dhe ndarja e subvencioneve gjatë vitit ishte përcjellë me shumë mangësi. Ne presim që aprovimi i rregullores do të përmirësoj këtë fushë të shpenzimeve.

Komuna nuk ka arritur që të vendosë kontrolle të brendshme funksionale për menaxhimin e pasurive, sepse pasuritë e komunës nuk ishin regjistruar sipas kërkesave të UA 21/2009. Pas caktimit të zyrtarit për pasuri, ne presim se do të ndodhin përmirësime të dukshme në këtë fushë.

Shtojca I: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZAP

(e shkëputur nga ISSAI 400)

9. Një opinion i auditimit normalisht është një format standard, ndërlidhur me pasqyrat financiare si tërësi, duke shmangur nevojën për të caktuar gjatësinë e saj por duke bartur sipas natyrës së saj një kuptim të përgjithshëm tek lexuesit sipas kuptimit të saj. Natyra e këtyre fjalëve do të ndikohet nga korniza ligjore të auditimit, por përbërja e opinionit duhet të tregoj qartë a është i pakualifikuar apo i kualifikuar, apo nëse është i kualifikuar në disa çështje të caktuara apo është opinion i kundërt (paragrafi 14), apo është mohim i opinionit (paragrafi 15).

10. **Një opinion i pakualifikuar** jepet kur auditori është i kënaqur në të gjitha aspektet materiale që:

- a) pasqyrat financiare janë përgatitur duke shfrytëzuar baza dhe politika të pranuar të kontabilitetit të cilat janë zbatuar në mënyrë konsistente (të qëndrueshme);
- b) pasqyrat janë në pajtim me kërkesat statusore dhe rregulloret relevante;
- c) pamja e paraqitur në pasqyrat financiare janë në përputhje me njohuritë e auditorit në lidhje me entitetin e audituar;
- d) është një shpalosje adekuate e të gjitha çështjeve materiale relevante për pasqyrat financiare.

11. **Theksi i çështjeve.** Në disa rrethana auditori mundet të konsideroj se lexuesi nuk do të kuptoj në mënyrë të duhur pasqyrat financiare nëse vëmendja është përqendruar në çështje të pazakonshme apo të rëndësishme. Si një rregull e përgjithshme, auditori kur jep një opinion të pakualifikuar kjo nuk i referohet ndonjë aspekti specifik të pasqyrave financiare në opinionin e tij në rast se kjo mund të interpretohet gabimisht si opinion i kualifikuar. Me qëllim të shmangies së kësaj përshtypjeje, referencat që janë menduar si; nënvizim i çështjes; gjinden në paragrafët e ndara nga opinionin. Sidoqoftë, auditori nuk duhet të përdor nënvizimin e çështjes për të përmirësuar mungesën e shpalosjeve të duhura në pasqyrat financiare apo si alternativ, zëvendësim për kualifikim të opinionit.

---

12. Auditori mund të mos jetë në gjendje të shpreh një opinion jo të kualifikuar kur ekziston një nga ato rrethana dhe në gjykimin e auditorëve, afekti i tyre është ose mund të jetë materiale për pasqyrat financiare:

- a) Ka pasur limitime në fushëveprimin e auditimit;
- b) Auditori konsideron që pasqyrat janë jo komplete apo çorientues apo ekziston një ndarje e pajustificuar nga standardet e pranueshme të kontabilitetit; apo
- c) Ekzistojnë paqartësi që ndikojnë në pasqyrat financiare.

13. **Opinion i Kualifikuar.** Aty ku auditori nuk pajtohet apo nuk është i sigurt në lidhje me një ose me tepër artikuj të veçantë në pasqyrat financiare e që janë materiale por jo edhe fundamentale në kuptimin e pasqyrave, duhet të jepet një opinion i kualifikuar. Formulimi i opinionit normalisht tregon një rezultat të kënaqshëm ndaj subjektit të audituar, sa i përket një pasqyre të qartë dhe koncize, të çështjeve të mospajtimit apo edhe të paqartësive që ngrisin opinion e kualifikuar. I ndihmon përdoruesit e pasqyrave nëse efekti financiar i paqartësisë apo edhe i mosmarrëveshjeve është përcaktuar nga ana e Auditorit edhe pse kjo nuk është gjithmonë praktike apo relevante.

14. **Opinion i Kundërt.** Aty ku Auditori nuk ka mundësi të jap një opinion mbi pasqyrat financiare në tërësi, për shkak të mosmarrëveshjeve që është aq thelbësore ngase e minon pozitën e prezantuar në vazhdim që opinionin që kualifikohet në aspekte të caktuara nuk do të jetë adekuat, atëherë jepet opinion i Kundërt. Formulimi i një opinionin të tillë e bën të qartë se pasqyrat financiare nuk janë prezantuar në mënyrë të drejtë, duke specifikuar qartë dhe në mënyrë koncize të gjitha çështjet e mosmarrëveshjeve. Përsëri, është një ndihmesë që efekti financiar mbi pasqyrat financiare përcaktohet aty ku duhet dhe është praktik.

15. **Mohimi i Opinionit.** Aty ku Auditori nuk mund të jep opinion në lidhje me pasqyrat financiare, të marrë si tërësi për shkak të paqartësisë apo restriktionit të fushëveprimit që është thelbësor që një opinion që është i kualifikuar në aspekte të caktuara nuk do të jetë adekuat, jepet opinion i kundërt. Formulimi i një opinionin të tillë e bën të qartë që një opinion nuk mund të jepet, duke specifikuar në mënyrë të qartë dhe koncize të gjitha çështjet e paqarta.

16. Është bërë zakon që ISA të ofrojnë një raport të detajuar për të plotësuar opinion në rrethana në të cilat është e pamundur të jepet një opinion jo i kualifikuar.

Shtojca II: Rekomandimet e vitit paraprak

Komponenta e Auditimit	Rekomandimet e dhëna	Rekomandimet plotësisht të adresuara	Rekomandimet pjesërisht të adresuara.	Rekomandimet e pa adresuara
Te hyrat	Inkasimi i të hyrave vetanake mbi 10 € të deponohen në bankë.			X
Menaxhimi i Pasurisë	Emërimi i një zyrtari për pasuri; Formimi i komisionit për regjistrimin dhe vlerësimin e pasurisë; Krijimi i një regjistri për pasurit e komunës.		X	
Subvencionet dhe Transferet	Rregullorja për kompenzime (ndihma) për subjekte të ndryshme;	X		
Auditimi i brendshëm	Themelimi i Komitetit të auditimit të brendshëm.	X		

